

PRO UNIONE

Revistă a Fundației Culturale

PRO UNIONE

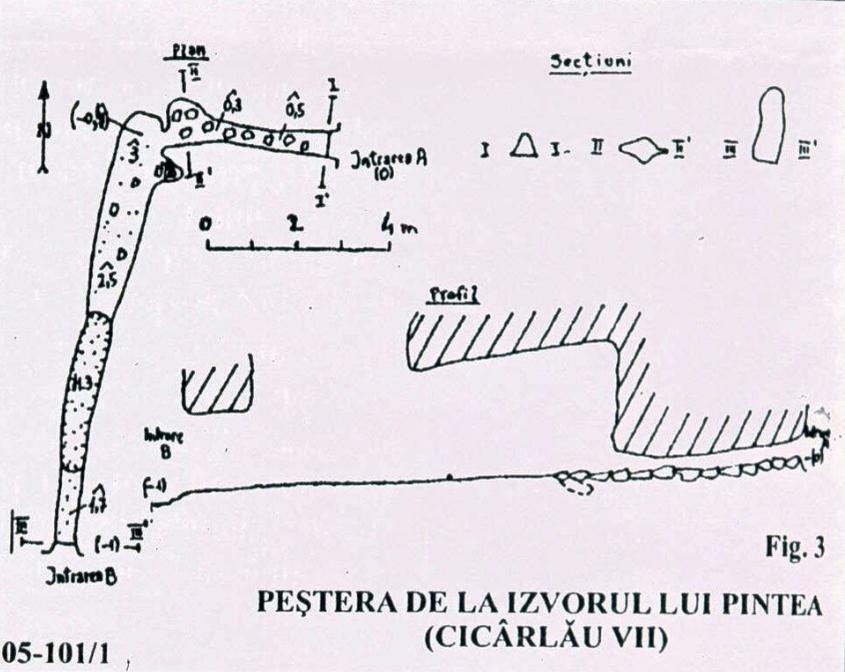
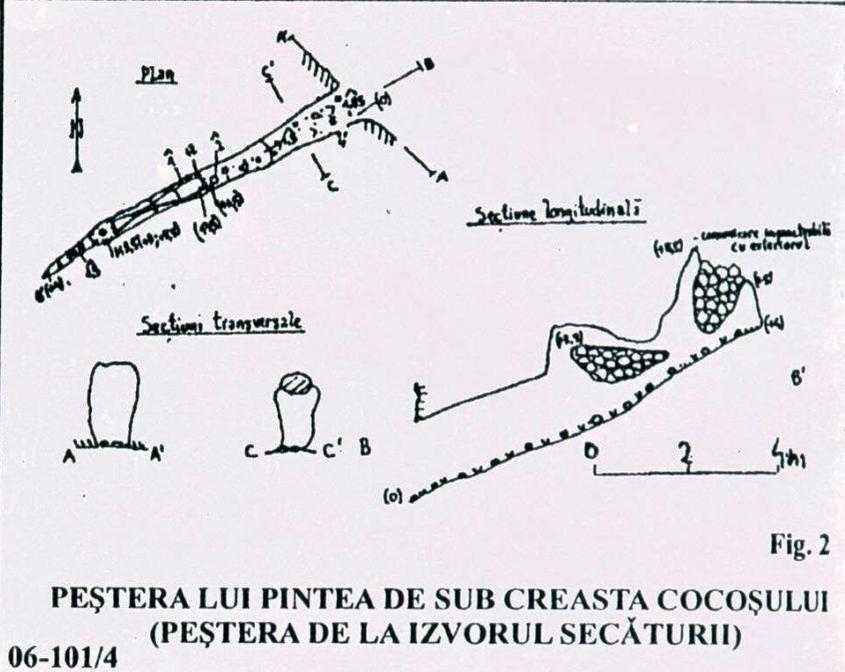
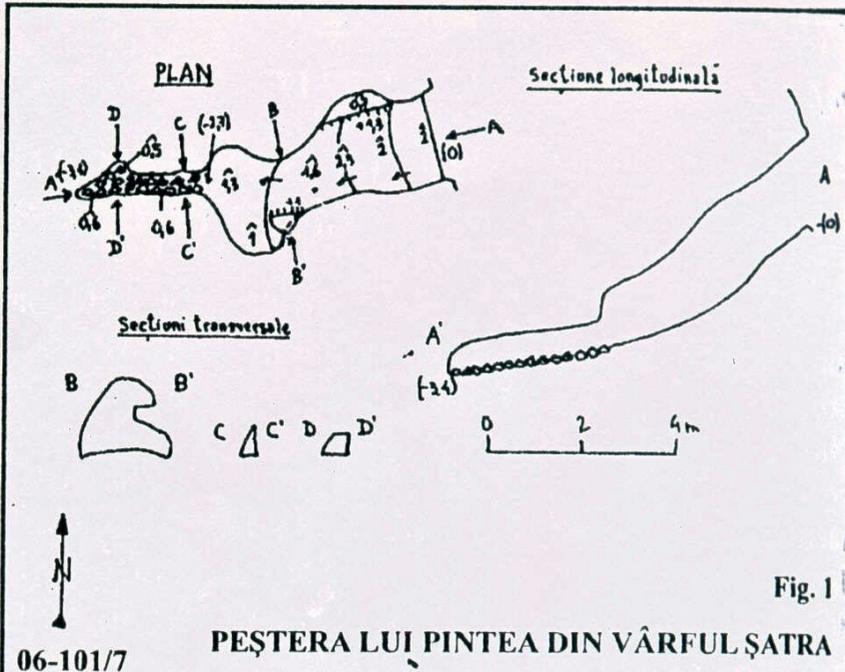
Anul VI, nr. 1-2 (15-16) - decembrie 2003

Dumitru IȘTVAN
 Clubul de Speologie Montana
 Baia Mare

PEȘTERILE LUI PINTEA VITEAZUL DIN JUDEȚUL MARAMUREȘ

Câteva dintre cavitățile naturale din munții care acoperă peste 40% din județul Maramureș au numele „peștera”, „șura”, „casa” sau „pivnița” lui Pinte, vestitul haiduc supranumit Viteazul, la fel ca puțini voievozi de frunte ai românilor. În decursul a 28 de ani de explorări speologice, Clubul de Speologie Montana din Baia Mare a cartografiat 11 cavități legate de numele vestit al haiducului, peșteri inventariate și în Cadastrul peșterilor din România. Alte cavități sunt în curs de explorare și cartografiere (la Săcel), sau nu au fost luate în evidență pentru că au mai puțin de 5 metri lungime, sau sunt cavități artificiale.

Cele 11 cavități se repartizează spațial astfel: câte una pe Valea Izei (Săliștea de Sus), depresiunea Baia Mare (Cicârlău Vii), Mara (Creasta Cocoșului), trei la Borșa și aproape jumătate (5) în zona Lăpușului, repartiție care este sugestivă pentru că Lăpușul nu este o zonă carstică de mare importanță (cum este Podișul Someșan - unde nu se cunoaște încă nici o cavitate legată de numele lui Pinte), dar există o concordanță între frecvența toponimelor legate de numele lui Pinte și zonele în care

mintirea populară reflectă și acum cu putere substratul prezenței mai frecvente în zonă a „Viteazului”.

În localitățile cu populație ucraineană din județul Maramureș (Bistra, Repedea, Obiienile de sub Munte, Rona de Sus), locul lui Pinteza Viteazul este luat de un alt haiduc”, Alexa Doboșciuc, denumit și Doboș - haiducul de pe Ceremuș, care în anul 1742 „tulbură liniștea munților”, refugiindu-se din Bucovina în Moldova¹. Nu e vorba însă de un „viteaz”, ci de un „vătav de tâlhari”, care haiducind la doar 40 de ani după moartea lui Pinteza, apare în tradițiile actuale ale populației ucrainene, uneori, ca Pinteza-Doboș, punându-se pe seama unuia, faptele eroice ale celui alt (peșterile legate de numele lui Doboș nu au fost avute în vedere pentru această lucrare).

Remarcăm din tabelul anexat că cele mai multe cavități legate de numele lui Pinteza Viteazul se dezvoltă în calcarele metamorfozate din munții Preluca și Rodnei (vezi tabelul), doar două sunt în calcare „autentice” și patru sunt situate în roci necarstificabile (cavități cu geneză tectonică).

„Peștera”, „șura”, „casa” sau „pivnița” -sunt denumirile cavităților. Prima -de factură cultă și de origine slavă - este din ce în ce mai larg răspândită, în defavoarea denumirilor mai vechi, dintre care cea de „șură” este de fapt o metaforă pentru grote cu prea adânci dar spațioase, cu spații subterane mai mari decât ale unei camere de locuit. „Casa” ca denumire de peșteră e legată de cavitățile cu urme de locuire, iar „pivnița” se referă la cavitățile descendente, cu dimensiuni mai reduse.

Cercetarea cavităților legate de numele lui Pinteza Viteazul a încercat să clarifice de unde provin aceste denumiri și dacă nu este cumva vorba de toponime apocrife. Faptul că geologul austriac Fr. Posepny menționează în anul 1862² mai multe peșteri cu numeroase resturi de Ursus speleus la Poiana Botizii sugerează existența impurității a toponimelor legate de numele haiducului, pentru că peșterile sunt denumite de Posepny „peșterile din Piatra Pintii”, legătura dintre toponime și numele lui Pinteza fiind astfel atestată la 159 ani de la moartea acestuia. Ulterior (1885)peștera a fost cercetată de Primics Gy. care recoltează de aici faună fosilă pentru Muzeul Ardelean din Cluj, acesta redactând prima lucrare despre o peșteră din județul Maramureș³, denumind cavitatea „Peștera cu Oase”.

Probabil și peștera din vârful Șatra este atribuită lui Pinteza tot prin intermediul unui toponim, numele complet al vârfului fiind de fapt „Șatra Pintii”, în sensul de loc de refugiu. Există însă și toponime apocrife legate de numele lui Pinteza „șururile” lui Pinteza de la Borșa și probabil Poarta și Pivnița lui Pinteza din Dealul Măgurenilor), separația acestora de denumirile mai vechi fiind dificil de realizat.

Observațiile noastre arată că majoritatea „peșterilor lui Pinteza” nu sunt apte pentru adăpostirea persoanelor, nici măcar în condiții vitrege (dimensiuni reduse, multe peșteri descendente în care se acumulează aerul rece). Doar „Casa Pintii” de la Poiana Botizii (Peștera cu Oase) și „Casa de Piatră” din Dealul Corbului au urme de locuințe și eventual de adăpostire, dar nu de lungă durată și doar a unui număr redus de persoane (1-3). Desigur că „domnul Pinteza de Măgoaja” a fost un luptător curajos (ceea ce explică formulările pline de respect care apar în unele documente ale epocii) și nu un proscris singuratic, obligat să se ascundă prin peșteri pentru supraviețuire.

Peștera din vârful Șatra este singura în care se observă urme ale unor săpături regulate săpate în zona intrării, o diaclază excavată pentru lărgire în zona profundă), urme ale căutătorilor comorilor lui Pinteza.

Principala concluzie a inventarierii peșterilor legate de numele lui Pinteza Viteazul este că acestea nu au cunoscut pasul voinicului. Unele dintre peșteri își trag

numele de la locuri frecventate sigur de către acesta, altele având însă nume date ulterior și fără legătură cu prezența în zonă a haiducului. Cavitățile strâmte și greu accesibile au nume în totalitate apocrife, fiind considerate posibile locuri de adăpostire a comorilor lui Pinte, fără a exista nici o dovadă însă în acest sens.

Date despre peșterile „lui Pinte” din județul Maramureș

Nr. crt	Numele cavității (sinonime)	Zona geografică	Localitatea	Comuna (oraș)	Dezvoltare (m)	Denivelare (m) +	Denivelare (m) -	Anul cartării, clubul	Cod cadastru	Roca
1	P. de la Izvorul lui Pinte	Depr. Baia Mare	Cicârlău Vii	Cicârlău	13,5	-	1	1993, C.S. Montana	05-101/1	aglomerat vulcanic
2	P. lui Pinte din vf. Șatra	Munții Lăpușului	Dumbrava	Tg. Lăpuș	10,9	-	3,4	1989, C.S. Montana	06-101/7	dacit
3	P. lui Pinte (P. din Lazuri)	Depr. Maramureș	Săliștea de Sus	Săliștea de Sus	56,3	1,2	5,8	1983, CSER București	04-1003/2	gresie
4	P. lui Pinte (P. de la Izv. Secăturii)	Munții Gutâi	Mara	Desești	12,0	5,5	-	1989, C.S. Montana	06-101/4	andezit
5	P. Casa Pintii (P. cu Oase)	Munții Lăpușului	Poiana Botizii	Băiuț	39,0	-	6,0	1987, C.S. Montana	1010/1	calcar eocen
6	P. Șura lui Pinte (P. din Cearcănu)	Munții Maramureș	Borșa	Borșa	12,0	6,0	-	1991, C.S. Montana	1002/8	calcar eocen
7	P. Șura Cailor (P. Șura Pintii)	Munții Rodnei	Borșa	Borșa	83,0	4,6	9,0	1976, Flacăra Iași	1028/1	calcar metamorfic
8	P. Șura Cailor 2 (P. Șura Pintii 2)	Munții Rodnei	Borșa	Borșa	14,5	6,0	-	1982, C.S. Montana	1028/6	calcar metamorfic
9	P. Casa lui Pinte (P. casa de Piatră)	Munții Preluca	Dl Corbului	Vima Mică	12,0	-	-	CSER București	4060/1	calcar metamorfic
10	Avenul Poarta lui Pinte	Munții Preluca	Măgureni	Cernești	6,0	4,0	-	1984 C.S. Montana	4060/7	calcar metamorfic
11	P. de sub Poarta lui Pinte (Pivnița lui Pinte)	Munții Preluca	Măgureni	Cernești	10,0	-	2,6	1984, C.S. Montana	4060/8	calcar metamorfic

Note:

1. Prichici Constantin (1979) - **Haiducul Pinte Viteazul în tradiția poporului nostru**, Edit Muzicală, pg. 69-70.
2. Posepny Fr. - **Bericht uber mittlere Lapos Gebiet**. Jahrbuch der Kon.-Kais. Reichanst., X verh. 194, Viena.
3. Primics Gy. (1866) - **A Batiz polyanai csontbarlang**. Term. Tud. Kozl., XVIII, pg. 313-3 Budapesta.